

Mål C-157/24

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

28 februari 2024

Domstol som begär förhandsavgörande:

Corte suprema di cassazione (Italien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

27 februari 2024

Klagande:

GMG srl, i likvidation

Motpart:

Ministero della Giustizia

Saken i det nationella målet

Överklagande av en dom i vilken det slogs fast att det vid sen betalning av fordran för uthyrning av utrustning för avlyssning till en åklagarmyndighet inte får tas ut dröjsmålsränta enligt lagstiftningsdekret nr 231/2002, eftersom rättsförhållandet mellan parterna – uthyraren och Ministero della Giustizia (justitieministeriet) – inte kvalificeras som en handelstransaktion.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran om förhandsavgörande har framställts med stöd av artikel 267 FEUF och avser tolkningen av unionsrätten, särskilt artikel 4.3 FEU, artikel 47 i stadgan samt artiklarna 1, 2.1, 2.2, 4.3 och 10.1 i direktiv 2011/7/EU.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1) Ska direktiv 2000/35/EG, i dess lydelse enligt direktiv 2011/7/EU, och särskilt artiklarna 1, 2.1, 2.2 och 4.3 i det sistnämnda direktivet, tolkas, så att unionsrätten utgör hinder för en nationell lagstiftning eller praxis som

(a) utesluter att de tjänster som uthyrare av utrustning för avlyssning tillhandahåller mot ersättning på åklagarmyndigheternas begäran kvalificeras som handelstransaktioner i den mening som avses i direktivet, varigenom dessa tjänster underkastas materiella och processuella regler beträffande särskilda rättegångskostnader, och

(b) således undantar de tjänster som uthyrarna har tillhandahållit åklagarmyndigheterna från direktivets bestämmelser om dröjsmålsränta?

2) Ska direktiv 2000/35/EG, i dess lydelse enligt direktiv 2011/7/EU, och särskilt artikel 10.1 i det sistnämnda direktivet, tolkas, så att unionsrätten utgör hinder för en nationell lagstiftning eller praxis som inte fastställer någon viss frist ("utan dröjsmål") för betalning av en skuld till en tjänsteleverantör, vilket kan innebära att dessa rättigheter med avseende på fordringar inte kan göras gällande genom rättsmedel som är faktiskt genomförbara och leder till fullständig indrivning?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/35/EG av den 29 juni 2000 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner: skälen 5, 7 och 9

Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner: artiklarna 1, 2.1, 2.2, 4.3 och 10.1 samt skälen 3 och 4

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna: artikel 47

Anförda nationella bestämmelser

Decreto legislativo del 9 ottobre 2002, n. 231 – Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali (lagstiftningsdekret nr 231 av den 9 oktober 2002 – Genomförande av direktiv 2000/35/EG om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner) (GURI nr 249 av den 23 oktober 2002) (nedan kallat lagstiftningsdekret nr 231/2002), i dess lydelse enligt decreto legislativo del 9 novembre 2012, n. 192 – Modifiche al decreto legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, per l'integrale recepimento della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali, a norma dell'articolo 10, comma 1, della legge 11 novembre 2011, n. 180 (lagstiftningsdekret nr 192 av den

9 november 2012 – Ändringar i lagstiftningsdekret nr 231 av den 9 oktober 2002 för fullständigt genomförande av direktiv 2011/7/EU om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, i enlighet med artikel 10.1 i lag nr 180 av den 11 november 2011) (GURI nr 267 av den 15 november 2012): artiklarna 1–5

Decreto del Presidente della Repubblica del 30 maggio 2002, n. 115 – Testo unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di spese di giustizia (presidentdekret nr 115 av den 30 maj 2002 – Konsoliderad version av lagbestämmelser och författningar på området för rättegångskostnader) (ordinarie tillägg till GURI nr 139 av den 15 juni 2002) (nedan kallad den konsoliderade lagen om rättegångskostnader):

Artikel **168**: ”1. Domaren i målet fastställer genom motiverat betalningsbeslut ersättningen till sina assistenter ... 2. Beslutet meddelas mottagaren och parterna, däribland den allmänna åklagaren, och är ett interimistiskt verkställbart beslut ...”

Artikel **168-bis**: ”1. Kostnaderna för tjänsterna i artikel 96 i lagstiftningsdekret nr 259 av den 1 augusti 2003 och kostnaderna för de tjänster som krävs för att kunna använda de förstnämnda tjänsterna ska fastställas utan dröjsmål genom betalningsbeslut från den allmänna åklagare som har begärt eller auktoriserat avlyssningen. ... 3. Betalningsbeslutet kan bestridas i enlighet med artikel 170.”

Artikel **170**: ”1. Mottagaren och parterna i målet, däribland den allmänna åklagaren, kan bestrida det betalningsbeslut som har utfärdats till förmån för domarassistenten ... Närmare regler för att bestrida beslutet stadgas i artikel 15 i lagstiftningsdekret nr 150 av den 1 september 2011.”

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Tribunale di Venezia (domstolen i första instans i Venedig) ålade genom betalningsföreläggande Ministero della Giustizia att i enlighet med artiklarna 4 och 5 i lagstiftningsdekret nr 231/2002 betala GMG en rad penningbelopp inklusive dröjsmålsränta som ersättning för tjänster i form av uthyrning av elektronisk utrustning för telefon- och rumsavlyssning som bolaget hade tillhandahållit flera åklagarmyndigheter.
- 2 Ministero della Giustizia framställde invändning mot betalningsföreläggandet till Tribunale di Venezia, som genom dom upphävde betalningsföreläggandet och tillerkände GMG en fordran exklusive dröjsmålsränta. Tribunale di Venezia fann nämligen att de tjänster som krävs för att kunna utföra telefon- och rumsavlyssning inte faller under handelstransaktioner, för vilka ersättningen fastställs enligt kriterierna i lagstiftningsdekret nr 231/2002, utan ingår bland de aktiviteter som utförs av domarassistenterna, för vilka ersättningen fastställs enligt kriterierna i artikel 168 och följande artiklar i den konsoliderade lagen om rättegångskostnader.

- 3 Domen i första instans överklagades och fastställdes. GMG har överklagat till den hänskjutande domstolen, Corte di cassazione.

Parternas huvudargument

- 4 **Klagandebolaget GMG** har gjort gällande att bolagets tillhandahållande av tjänster i form av uthyrning av utrustning utgör en handelstransaktion i den mening som avses i direktiv 2011/7/EU, eftersom det rör sig om tillhandahållande av tjänster mot ersättning. Det ska därför kunna påföras dröjsmålsränta vid sen betalning.
- 5 Den omständigheten att det är en allmän åklagare som begär tjänsten utgör inte hinder för en sådan kvalificering. När den allmänna åklagaren auktoriserar användning av utrustning för avlyssning accepterar denne i själva verket leverantörens erbjudande och ingår på så sätt ett avtalsförhållande med leverantören, vilket omfattas av allmänna bestämmelser om förpliktelser och avtal.
- 6 Även om det aktuella rättsförhållandet omvänt skulle anses vara offentlighetsrättsligt och betalningen således följer av en lagstadgad skyldighet i form av rättegångskostnader, borde uthyraren under alla omständigheter tillerkännas dröjsmålsränta och kunna göra gällande sin fordran även genom andra rättsmedel än det som föreskrivs i den konsoliderade lagen om rättegångskostnader, det vill säga betalningsbeslutet. Detta beslut innehåller nämligen inga bestämmelser om räntan (lagstadgad ränta eller dröjsmålsränta) och det ska inte utfärdas inom en viss frist.
- 7 **Ministero della Giustizia har däremot gjort gällande** dels att auktorisation att använda privat utrustning innebär att den offentliga förvaltningen utövar offentliga myndighetsbefogenheter, dels att en allmän åklagare inte har befogenhet att ingå avtal som är bindande för den offentliga förvaltningen. Direktiv 2011/7/EU är vidare tillämpligt på ”upphandlande myndigheter” och omfattar således enbart handelstransaktioner som är resultatet av ett offentligt upphandlingsförfarande, medan GMG valdes genom direkttilldelning av kontraktet.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 8 Det fanns fram till år 2004 inga uttryckliga bestämmelser om avlyssningskostnader. Bland de kostnader som är ersättningsgilla från statskassan räknas enligt artikel 5.1 i-bis i den konsoliderade lagen om rättegångskostnader, som infördes genom lag nr 311/2004, både kostnaderna för spårning, vilken enligt lag åligger telefonoperatörerna, och kostnaderna för de tjänster som krävs för att kunna utföra denna aktivitet. Det föreskrivs i artikel 168-bis i den konsoliderade lagen om rättegångskostnader, som infördes genom lagstiftningsdekret nr

120/2018, att båda typerna av kostnader ska fastställas genom domstolsbeslut i enlighet med artikel 168 i den konsoliderade lagen om rättegångskostnader.

- 9 Detta lagstiftningsval bekräftar enligt fast praxis vid Corte di cassazione lagstiftarens avsikt a) att även privata enheters uthyrning av utrustning och eventuella tjänster som tillhandahålls av deras personal ska anses ha ett nära samband med brottmål och b) att de motsvarande kostnaderna, i egenskap av särskilda kostnader, ska ingå i rättegångskostnaderna och således inte omfattas av avtalsfrihet vare sig det gäller fastställande eller bestridande av beloppen. I överensstämmelse med detta synsätt kan därför dessa kostnader enbart fastställas av den handläggande allmänna åklagaren ”utan dröjsmål” (artikel 168-bis) genom motiverat beslut. Detta beslut blir slutgiltigt verkställbart om det inte bestrids enligt artikel 170 i den konsoliderade lagen om rättegångskostnader och utgör underlaget för betalningen av kostnaderna enligt artikel 171 i denna lag.
- 10 Denna förfarandemässiga modell föreskriver emellertid ingen viss frist inom vilken fakturorna ska kontrolleras inför betalningen. Denna frist borde däremot fastställas noggrant på grundval av det datum då tjänsten tillhandahölls och fakturan utfärdades. Denna modell innebär att borgenären inte får ta ut lagstadgad ränta eller dröjsmålsränta för att kompensera för förseningar. Vidare garanteras borgenären inte någon exekutionstitel, där det inom 90 dagar från och med meddelandet av betalningsbeslutet bekräftas att det är verkställbart.
- 11 Mot denna bakgrund hyser den hänskjutande avdelning vid vilken målet har anhängiggjorts tvivel om huruvida hittillsvarande fasta praxis vid Corte di cassazione är förenlig med unionsrätten. Denna praxis kan nämligen strida dels mot EU-lagstiftningen om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner, som har införlivats med den nationella lagstiftningen, dels mot äganderätten och rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol (artiklarna 17 och 47 i stadgan).

EU-domstolen ombeds därför att göra en tolkning av de relevanta bestämmelserna.

- 12 Den hänskjutande domstolen påpekar att Europeiska kommissionen, till följd av felaktig tillämpning av direktivet om sena betalningar, redan har inlett ett förfarande om fördragsbrott i enlighet med artikel 258 FEUF mot Italien (INFR(2021)4037).

Den hänskjutande domstolen hemställer slutligen om skyndsam handläggning med hänsyn tagen till att GMG i likvidation befinner sig i en speciell situation. Vidare finns det ett obestämt antal framför allt små och mellanstora företag som har en liknande fordran.